

ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู

The Success of the Teachers Mainstreaming Education Management

พัชรพิมล ผิวนขาว¹ วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล² โกศล มีคุณ³ และ อัจฉรา วัฒนานรงค์⁴

Puchpimon Phiukhao¹, Vipaporn Poovatnakul², Kosol Meekhun³

and Atchara Wattananarong⁴

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2,3,4}

Educational Administration, College of Management, University of Phayao ^{1,2,3,4}

Corresponding author, e-mail: 62160162@up.ac.th

Retrieved 15-06 -2024; Revised 12-03-2025; Accepted 03-04-2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู แนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู ประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายนอกตัวครู ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนครู ระบบนิเทศติดตามของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (2) ปัจจัยภายในตัวครู ได้แก่ ประสบการณ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและความรักเอื้ออาทรต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ (3) สมรรถนะการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู ได้แก่ ความรู้ ทักษะและลักษณะส่วนบุคคล

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ ; การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

Abstract

This academic article consists of significant aspects of mainstreaming education management in Thailand, guidelines for teachers to manage mainstreaming education, and factors that contribute to success. These include internal factors: experience, self-esteem (self-reliance), achievement motive, and ethics of care; external factors: school policy, administrator and teacher support, school internal supervision systems, and parent participation; and competency factors: knowledge, skills, and abilities.

Keywords: The Success factors; Mainstreaming Education Management

บทนำ

“นักเรียนเหมือนพฤษภานานาชนิดในสวน
 ครูเหมือนชาวสวนที่ รดน้ำ พรุนดิน
 ลักวันหนึ่งดอกไม้จะผลิดอกบานสะพรั่ง
 มีช้านาน ไม้ผลจะออกผลหอมหวาน
 วันนั้น คือวันที่ครูได้รับรางวัลจากความเหนื่อยยาก”

(สุมน อมรวิวัฒน์, 2565)

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความเจริญงอกงาม แข็งแรง และเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ นักเรียนที่ได้รับการอบรมสั่งสอน และดูแลเอาใจใส่จากครูเป็นอย่างดีนั้นจะเป็นเด็กที่มีความรู้ มีคุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ยังมีพบว่า มีประเด็นการพัฒนาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งจากผลสำรวจพบว่าประเทศไทยมีเด็กพิการเกือบ 140,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ยากจน ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ไม่ได้ เข้าเรียน ร้อยละ 38 ไม่ได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 27 ไม่ได้รับการตรวจรักษา ร้อยละ 4 และยังมีเด็กอีกเกือบครึ่งหนึ่งไม่ได้จดทะเบียนคนพิการกับรัฐและไม่ได้รับเบี้ยความพิการ (ณัฐฐา กีนากพันธ์ และ สิริินยา วัฒนสุขชัย , 2564) อีกทั้งยังมีปัญหาที่พบของโรงเรียนไทยในปัจจุบันคือ ปัญหาการถูกข่มเหงรังแก (Bully) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กกลุ่มหนึ่งที่ต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันในระดับมัธยมศึกษาเกือบร้อยละ 90 ซึ่งในจำนวนนั้นมีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรวมอยู่ด้วย ตั้งแต่ปี 2561-2564 และในจำนวนนี้เรียนจบระดับปริญญาตรีไม่ถึงร้อยละ 2 จะเห็นได้ว่าปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นได้รับโอกาสน้อยที่สุดในทุกด้านของชีวิต ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วหากเด็กกลุ่มนี้ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป ก็มีบุคคลที่มีความสามารถเฉพาะตัวเช่นเด็กคนอื่น ๆ เช่นกัน “ด้วยเหตุนี้ครูคือบุคคลสำคัญที่จะการทำให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ เพื่อให้พวกเขาสามารถค้นพบความสามารถเฉพาะตัวและได้เติมเต็มความฝันให้เป็นจริง นอกจากครูแล้วการสนับสนุนจากสังคมเช่นกัน (UNICEF, 2564) ดังนั้นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และในส่วนของกลุ่มเด็กที่มีปัญหาการถูกรังแกในสถานศึกษาจะเป็นกลุ่มเด็กที่มีมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ามาเรียนร่วมชั้นเรียนกับเด็กปกติ หากต้องการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการใช้ชีวิตให้เทียบเคียงกับเด็กปกติได้ หากได้รับการพัฒนาและค้นพบศักยภาพพิเศษหลายๆ ด้านจากครู ดังนั้นจึงมีนโยบายและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจากหน่วยงานในระดับประเทศ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560) เช่น กลยุทธ์

และนโยบายการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ ส่งผลให้ชาวนิวซีแลนด์ทุกคนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นที่การสร้างระบบการศึกษาชั้นนำระดับโลกที่ให้ความรู้ ทักษะ และคุณค่าแก่ชาวนิวซีแลนด์ทุกคนในการเป็นพลเมืองที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 (ออนไลน์ , 2565)

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Mainstreaming Education) เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการการศึกษาพิเศษในห้องเรียนทั่วไป ในช่วงเวลาที่เฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะเข้าเรียนวิชาภาคปฏิบัติ เช่น วิชาศิลปะ พลศึกษา การงานอาชีพ สังคมศึกษา กับเพื่อนในห้องเรียนปกติ และจะเข้าเรียนกับครูการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ วิชาภาษาไทย เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยังเรียนรู้ได้เข้าใจ จำเป็นต้องให้ครูการศึกษาพิเศษจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองของได้ดีขึ้น (Mallick & Sheesh, 2013; Shore, 2013 อ้างถึงใน สุภัทสรา จตุโชคอุดม และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยการถอดบทเรียนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนทุกสังกัด สรุปปัญหาได้ดังนี้ บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงต้องให้ครูทั่วไปที่ไม่มีวุฒิและไม่มีทักษะเพียงพอทางการศึกษาพิเศษรับผิดชอบในการสอน ครูบางคนมีทัศนคติเชิงลบต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ครูผู้สอนห้องเรียนรวมหลายคนมีภาวะเครียด ท้อแท้เมื่อ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อาการระดับรุนแรงก้าวร้าวที่เรียนในห้องเรียนรวมได้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีคุณภาพนั้น นอกจากมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนของรัฐ และหน่วยงานทางการศึกษาแล้ว สมรรถนะของครูเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถเฉพาะบุคคล นอกจากความถนัดหรือความเชี่ยวชาญทางวิชาการ ความรู้ และความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ แล้วสมรรถนะของครูยังเป็นสิ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จในงานของตนเองและความสำเร็จโดยรวมเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการหรือองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (Rassamettummachot, 2008, อ้างถึงใน สุภาวดี วิสุวรรณและคณะ, 2562) เพื่อจะนำไปสู่ข้อค้นพบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยเชิงสาเหตุของสมรรถนะของครูด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของครู และข้อมูลปัจจัยเชิงสาเหตุของความสำเร็จนั้น ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และวางแผนในการพัฒนา

สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูการศึกษาพิเศษ เพื่อให้การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพต่อไป

จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมคืออะไร

การเรียนร่วม (Mainstreaming) เกิดจากการที่โรงเรียนพยายามจะส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลับเข้าไปอยู่เรียนรู้ออกไปพร้อมกับเพื่อนในห้องเรียนปกติ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ที่จะสามารถจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนไปพร้อมกับเด็กทั่วไป ในช่วงเวลาและเหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นโรงเรียนควรจะเป็นสถานที่ที่ต้องดูแลเอาใจใส่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สามารถจัดการศึกษาตามความต้องการและศักยภาพเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล มีการจัดบริการช่วยเหลือสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามมาตรฐานคุณภาพ จัดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลของเด็กได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อความเป็นธรรมในสังคมและทำให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่ถูกแบ่งแยก เป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นสถานศึกษาสำหรับทุกคนอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้สรุปแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมไว้ว่า (1) การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นการขจัดการแบ่งแยกทางสังคมส่งเสริมการดำรงชีวิตร่วมกันทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการศึกษา (2) เด็กทุกคนสามารถเลือกโรงเรียนที่ต้องการเข้าเรียนได้ โรงเรียนไม่สามารถเลือกเด็กหรือปฏิเสธเด็กได้ (3) โรงเรียนและครูจะต้องปรับสภาพแวดล้อมหลักสูตรการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนโดยยึดหลักสำคัญว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และ (4) การประเมินผลต้องมีความหลากหลายเพื่อประเมินนักเรียนเฉพาะรายบุคคล ดังนั้น การศึกษาแบบเรียนร่วม จึงเป็นวิธีการหรือเครื่องมือเพื่อบรรลุการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ในขณะที่พดุง อารยะวิญญู (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ นั้น สามารถจัดการศึกษาได้หลายหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติโดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นปกติในบางเวลา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กีฬา โดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ และ (2) การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กปกติได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการเช่นเดียวกันเป้าหมายสำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือเพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่

จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกัน มนุษย์เราต้องการความรักความสนใจความเอาใจใส่เช่นเดียวกันทุกคน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนปกติ ในช่วงเวลาตามตารางสอนและเหมาะสม ซึ่งมีทั้งรูปแบบการเรียนรวมบางเวลา (Integration) และการเรียนรวมเต็มเวลา (Mainstreaming) เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมทุกรูปแบบจะสำเร็จได้นั้น เด็กจะต้องได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และมีสื่อที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเด็ก มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้และระดับความสามารถของแต่ละคน จึงเป็นจัดการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

ทำไมจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ อันมีผลต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนปกติเป็นการจัดการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาที่ต้องการ สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ ความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อสร้างสังคมแห่งการดำรงชีวิตร่วมกัน (UNESCO 1994 อ้างถึงใน ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2562) ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงได้มีกฎหมายและนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ชัดเจน รวมทั้งมีความพยายามที่จะดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และการจัดการศึกษาพิเศษที่พัฒนาขึ้นอันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ จากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 พบว่า ประเทศไทยมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะโอกาสทางการศึกษาเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษา แต่ยังไม่สามารถเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคัน จึงต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาส โดยแนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและทุกองค์กรสามารถจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่

เน้นการจัดการศึกษาที่ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยมีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปยังองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนร่วมของแต่ละสังกัดทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน

การจัดการเรียนร่วมเป็นโรงเรียนที่รับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภททุกระดับความรุนแรงในบางโรงเรียนมีการคัดกรองเบื้องต้นดำเนินการส่งต่อไปพบแพทย์เพื่อตรวจและวินิจฉัย ซึ่งผู้บริหารของโรงเรียนจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องที่เน้นให้นักเรียนได้ทำทุกกิจกรรมร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียน และยังมีทีมงานจิตอาสาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูมีครูการศึกษาพิเศษ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการว่า “เด็กทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ผู้บริหารโรงเรียนจะกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการศึกษาพิเศษ มีการรับนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเรียนได้ โดยการรับรองจากแพทย์และมีการประเมินคัดกรองเบื้องต้นโดยครูที่ผ่านการอบรม ในบางโรงเรียนจะรับนักเรียนเข้ามาเรียนจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นนักเรียนได้รับการฝึกและเตรียมความพร้อมมาในระดับหนึ่งแล้ว และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สามารถรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและการจัดการเรียนสอนแบบทวิภาคี โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ มีเป้าหมายให้นักศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพ ได้แก่ สาขาไฟฟ้า สาขาคอมพิวเตอร์ ธุรกิจ สาขาคอมพิวเตอร์กราฟิก สาขาธุรกิจค้าปลีก สาขาโรงแรม ซึ่งเป็นสาขาที่เน้นการฝึกทักษะให้มีความชำนาญ และยังมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นโรงเรียนสาธิตใน แต่ละมหาวิทยาลัย ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม บูรณาการการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการผลิตสื่อการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การรับนักเรียนจะมีการประเมินเบื้องต้น หรือได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ เพื่อนำข้อมูลมาจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดจำนวนการรับนักเรียนเข้าเรียน นอกจากนั้นโรงเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และด้วยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โรงเรียนจะพิจารณาเรื่องการช่วยเหลือตนเองของนักเรียน ความพร้อมของนักเรียนที่จะเข้าเรียน และท้ายที่สุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) มีนโยบายให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์ต้นแบบสร้างเสริมศักยภาพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้บริหารต้องสร้างระบบขึ้นมาช่วยเหลือ มีครูการศึกษาพิเศษที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ การจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนร่วม ทั้งนี้ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครจะเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมปีละ 5 โรงเรียน เพื่อมอบโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กทุกคนและทั่วถึง เพื่อช่วย

ผู้ปกครองที่ต้องการหาโรงเรียนใกล้บ้าน และลดภาระค่าใช้จ่าย ซึ่งได้รับการสนับสนุนให้สร้างทีมงานทางการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีนโยบายให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในห้องเรียนปกติได้ โดยไม่คำนึงถึงความบกพร่อง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาพิเศษให้แก่องค์กร หน่วยงาน ให้สามารถจัดการศึกษาทุกระดับตามความพร้อม เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการบริหารและนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาการศึกษาที่สนับสนุนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมกับการกำหนดในแผนจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ระบุชัดเจนว่านักเรียนจะพัฒนาทักษะด้านใดบ้าง และมีการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกและเตรียมความพร้อมของบุคลากร อาคารสถานที่เพื่อมาส่งเสริมช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นรายบุคคล สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ให้มีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศอย่างแท้จริง การจัดการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น ช่วยให้เกิดการเกื้อกูลต่อกันระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้นักเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนจนเกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองนักเรียนมีทักษะชีวิตในการใช้ชีวิตในครอบครัว ชุมชน **ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู**

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จนั้น ทุกภาคส่วนต้องมีความเชื่อว่าโดยพื้นฐานแล้วเด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน ด้านความสามารถร่างกาย ความถนัด ภาษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งแนวคิดหลักที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จ คือ เด็กทุกคนต้องมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ได้รับการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลตามศักยภาพที่แตกต่าง และการยอมรับความแตกต่าง ความเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล ดังนั้นการจัดการศึกษาจะต้องจัดให้สามารถยอมรับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนในชั้นได้ เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน นักเรียนควรได้รับการปลูกฝังให้เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี การจัดบูรณาการ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนต้องมีความเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเรียนหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในสิ่งแวดล้อมทั่วไป (ผดุง อารยะวิญญู และ เลิศศิลป์, 2551.; ประพันธ์พงษ์ ขำอ่อน และอนันต์ คงเครือพันธุ์, 2562; Thomas, 1997) ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูนั้น วัดได้จากคุณภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งด้านผลการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ความสามารถและทักษะในการอ่าน เขียน แก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และการสื่อสาร นอกจากนี้ยังวัดได้จากคุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมอย่างมีความสุข และยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างที่หลากหลาย ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จของการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกตัวครู คือสิ่งที่อยู่นอกตัวครู ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานจัดการ การศึกษาแบบเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ (1) นโยบายของโรงเรียนในการจัดการศึกษาพิเศษใน โรงเรียน ผู้บริหารต้องแสดงนโยบายการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ให้ชัดเจนและต่อเนื่อง มีแผนงาน สนับสนุน จัดสรรงบประมาณ จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดเรียนของเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เสริมสร้างบุคลากรและนักเรียนทุกคนให้มีทัศนคติที่ดีต่อกันส่งเสริมให้ บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเพื่อนำมาพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (2) การสนับสนุน จากผู้บริหารและเพื่อนครู ผู้บริหารควรให้การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยการ สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พิเศษจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เหมาะสม มีสื่อ สนับสนุนสื่อทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำเทคโนโลยี ที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ห้องเสริมวิชาการ และศูนย์บริการนักเรียนในโรงเรียน เพื่อนครูช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้าน วิชาการและด้านสังคม (3) ระบบนิเทศติดตามของโรงเรียน ทุกคนต้องมีความรู้และความเข้าใจหลักของการ นิเทศและมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีระบบขั้นตอนการนิเทศที่ชัดเจนยึดหลักการมีส่ว นร่วม มีการร่วมกันสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน เป็นการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในการทำงานให้ดีขึ้น และ (4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนควรสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีและเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อ สนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อดูแลซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยภายในตัวครู คือสิ่งที่อยู่ในตัวครู ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานจัดการศึกษาแบบเรียน ร่วมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบเรียน ร่วมตั้งแต่เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูการศึกษาพิเศษทุกคนต้องมีประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม (2) ครูมี ทัศนคติที่ดีในเรื่องการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และมีความเชื่อมั่นในตนเองมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ มีความพอใจในตนเองเกิดเชื่อมั่นว่าตนเองมี ความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของคนอื่น (3) ความมุ่งมั่นตั้งใจ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความอดทนเพื่อจะ ไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ รับผิดชอบหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ได้กระทำเพื่อต้องการยอมรับจากสังคม แต่ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง และ (4) ความรักเอื้ออาทรต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (Ethic of care) มีความรู้สึกร่วมในความเป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความบริสุทธิ์ใจ ความเมตตา อาทร ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อ เพื่อแบ่งปัน การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อมุ่งให้เกิด ประโยชน์แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และกระทำด้วยความสมัครใจและไม่ได้คาดหวังผลตอบแทน

3. สมรรถนะของครูในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูหรือผู้ปฏิบัติการสอนบุคคลที่มีความ บกพร่องหรือความต้องการพิเศษทางการศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานบางประการ ที่ สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของผู้เรียน ต้องสามารถวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็น

เฉพาะบุคคล และสามารถประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้จริงของผู้เรียน และนำผลมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้ (1) มีความรู้ (Knowledge) ทัวไปเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จิตวิทยาการสอนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หลักสูตรสถานศึกษา การจำแนกและคัดกรองนักเรียนแต่ละประเภท การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการพิเศษ แผนการสอนเฉพาะบุคคล และสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับแผนศึกษาเฉพาะบุคคลของผู้เรียนแต่ละประเภทและสามารถบูรณาการได้อย่างเหมาะสม ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลรวมทั้งการให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง (2) มีทักษะ (Skills) และความสามารถเฉพาะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของ ประกอบด้วย ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการวางแผน ทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียน และการสื่อสารและการประสานงานกับเพื่อนครูและผู้เกี่ยวข้อง และ (3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) มีทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและเห็นคุณค่าต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีใจรัก มีความอดทน เสียสละ มีความรัก ความเมตตาและเข้าใจคนพิการ มีความรอบรู้ มีความรู้ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและมีความมั่นใจว่าสามารถจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ภายนอก ตัวครูที่ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุน และสร้างทัศนคติเชิงบวกกับการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นผู้ที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์สำหรับการปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสมรรถนะของครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม โดยเน้นการทำงานร่วมกัน การส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหา มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสม สร้างความไว้วางใจให้นักเรียนและผู้ปกครอง การออกแบบห้องเรียนให้เหมาะสมกับทุกคนในการเรียนรู้ และการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนาการจัดการเรียนร่วม ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาพิเศษให้มีมาตรฐานไปในทางเดียวกัน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในห้องเรียน นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกแล้วปัจจัยภายในตัวครูก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครูประสบความสำเร็จ โดยเริ่มทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีความรักความเมตตา ความเอื้ออาทร และความเข้าใจในความเป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ รับผิดชอบหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ และพยายามสร้างประสบการณ์ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม รวมไปถึงครูจะต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน

ที่มีความต้องการพิเศษ มีทักษะการปฏิบัติงานหลายด้าน และมีคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งจะส่งผลทำให้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สมรรถนะ 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) สมรรถนะเป็นสิ่งที่ครูทุกคนต้องมีเพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของครู

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของครูและปัจจัยความสำเร็จ มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของครู

สรุปปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของครู

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในปัจจุบันนั้น ยังต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่การहनนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารควรมีทัศนคติเชิงบวกเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสนับสนุนให้การศึกษาแบบเรียนรวมที่มีคุณภาพเกิดขึ้นในโรงเรียน การส่งเสริมสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูที่ไม่มีวุฒิการศึกษาพิเศษเข้ารับการอบรมเพื่อทดแทนบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอ เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ประสบความสำเร็จ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นกระบวนการทำงานที่ต้อง

อาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นหลัก เพื่อสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ดังนั้นการที่การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้ประสบความสำเร็จได้ อาจจะต้องเริ่มต้นและดำเนินไปอย่างช้าๆ โดยมีองค์ประกอบสำคัญมาจากปัจจัยสำคัญหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในตัวครู เช่น ประสิทธิภาพ ความมุ่งมั่นตั้งใจของครู ทัศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และปัจจัยภายนอกตัวครู เช่น นโยบายของโรงเรียนที่ชัดเจนในการพัฒนาการจัดการศึกษา เรียนรวม ระบบนิเทศติดตาม การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง รวมไปถึงความรู้ คุณลักษณะของครู และทักษะการจัดการศึกษาเรียนรวมของครูอีกด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาสู่การจัดการศึกษาเรียนรวมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐฐา กีนากันท์ และ สิริณยา วัฒนสุขชัย. (2564). รายงานจำนวนเด็กพิการฉบับใหม่ของยูนิเซฟ. องค์การยูนิเซฟประเทศไทย.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2562). การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2562 เรื่อง "ครูแห่งอนาคตเพื่อผู้เรียนแห่งอนาคต". สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ผดุง อารยะวิญญู และ วาสนา เลิศศิศิลป์. (2551). การเรียนรวม. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2554). ความรู้พื้นฐานและแนวทางการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กลุ่มการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภัทสร่า จตุโชคอุดม และคณะ. (2565). แนวโน้มการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยและปัจจัยสู่ความสำเร็จ. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 11(1), 17-34..
- สุภาวดี วิสุวรรณ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาครูการศึกษาพิเศษ. วารสารชุมชนวิจัย, 13(2), 153-166
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2565). หัวใจของครู. สำนักพิมพ์มงคลทิพย์รุ่งงามฤกษ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 7 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนรวมให้มีคุณภาพ ปีงบประมาณ 2560*. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.
- องค์การอนามัยโลก. (2556). *พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ* (ลินคคัต์ดีซันน์ อุนพรมมี, ผู้แปล). ธนาเพชร. (งานแปลจาก *Milestones in Health Promotion: Statements from Global Conferences*).
- Mallick, U., & Sheesh, K. S. (2013). Perspectives of students and parents about mainstreaming education for children with special needs in Bangladesh. *Asian Journal of Inclusive Education*, 1(1), 17–30
- Rassamettummachot, S. (2008). *Guidelines for human potential development as well Competency Based Learning*. HR Center. (In Thai).